

Rapport

Viktigt att observera val när demokratin hotas – men kan resurserna användas effektivare?

Maud Johansson och Astrid Nunez
För styrelsen, SIV- Svenska Intresseföreningen för Valobservatörer

Mars 2026

Sammanfattning

- Val till politiska församlingar bedöms enligt internationella normer och principer som tagits fram huvudsakligen inom FN och OSSE. De flesta av dessa principer handlar om företeelser som sker före valdagen, till exempel ifall media censureras, om civilsamhälle kan verka fritt, om oppositionen har möjlighet att bedriva kampanj utan hinder, om statsapparaten används av den sittande regimen till sin egen fördel etc.
- En stor del av de rapporter som läggs av OSSE:s internationella valobservationer handlar också om vad som händer före valdagen.
- Likaså visar internationell forskning på att de av faktorerna som påverkar valen som försämrats mest under det senaste årtiondet är just begränsningar för media, yttrandefrihet, förtryck av civilsamhälle, spridande av desinformation m.m.
- Större delen av resurserna inom OSSE:s valobservationer används dock fortfarande för observation av själva valdagen. Detta genom närvaro av stora grupper med observatörer – vilket också genererar en betydande miljökostnad – medan observation av det som händer före valdagen får för lite resurser.
- Vi menar att detta troligen är ett ineffektivt användande av resurser och att OSSE:s valobservationsverksamhet därför borde utvärderas för att analysera om resurserna skulle kunna användas effektivare.

Inledning

Mänskliga rättigheter och demokratiska funktioner hotas i många samhällen. Forskning pekar på att de demokratiska framgångar som vunnits sedan kalla kriget nu har backat tillbaka till situationen som var för flera decennier sedan och att krafter, såväl utomstående som inhemska, i många länder, söker påverka val genom desinformation, *fake news*, och medvetna kampanjer för att öka polariseringen och minska tilliten till demokratin.

Som valobservatörer känner vi igen mycket av detta. Vi har stött på detta och mer därtill; allt från hur kandidater hindras från att ställa upp i val och hur press och civilsamhälle utsätts för hård repression till hot och våld i valkampanjer och påtryckningar för att förmå väljare att rösta på ett visst sätt. Vi har också sett exempel på hur valmyndigheternas och rättsväsendets självständighet hotas av politisk styrning. Problematiken kring valen är mångfacetterad och har delvis förändrats över tid. Idag sker många oegentligheter relaterade till val långt före valdagen.

Vi har i den här rapporten sökt kort sammanfatta något om hur problematiken kring valen ser ut och har utvecklats och landar i slutsatsen att det finns anledning att se över strukturen på valobservationerna som varit i stort sett oförändrad i flera årtionden. Vi tror att valobservationernas metoder och prioriteringar skulle kunna förändras för att möta de nya utmaningarna, till exempel den stora del av informationsspridning som nu sker digitalt, och att resurserna troligen skulle kunna användas effektivare och med mindre belastning på miljö och klimat.

Som en början menar vi att det behövs en genomgripande utvärdering av valobservationernas metoder och prioriteringar både på grund av hur problematiken kring valen faktiskt ser ut och av klimat- och miljöskäl.

Rapporten begränsar sig till att sammanfatta och reflektera över valobservation inom OSSE. Det är en av världens främsta organisationer när det gäller att utveckla policys och metoder för valobservation liksom att organisera valobservationer, vilket är något som OSSE kontinuerligt gör inom sina 57 deltagande stater. (I rapporten används för enkelhets skull enbart "OSSE" även när "OSSE/ODIHR" avses.)

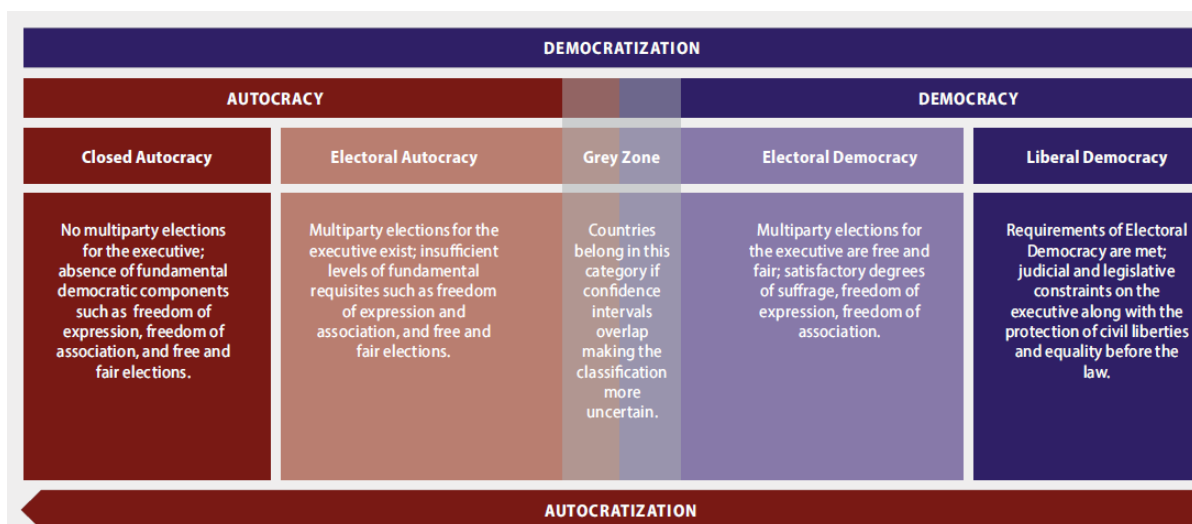
Vi tar avstamp i en omvärldsbeskrivning från ett av de ledande forskningsinstituten inom demokratiutveckling; Varieties of Democracy V-Dem <https://www.v-dem.net/>, Göteborgs universitet.

V-Dem har bland andra demokratiaspekter definierat och forskat kring olika komponenter som påverkar val.

Vi beskriver också kort de policys som styr innehållet i valobservationerna och går därefter igenom hur observationerna är utformade, hur kostnaderna (ekonomi och miljö) normalt fördelar sig inom en valobservation samt hur valen rapporteras.

Omvärldsanalys enligt V-Dems forskning

Forskningsinstitutet V-Dem gör i sina rapporter <https://www.v-dem.net/publications/democracy-reports/> en grov indelning i fyra kategorier av världens styrelseskick relaterat till hur demokratiska de är. Alla dessa styrelseskick har val, men i två kategorier finns brister – mer eller mindre allvarliga – i yttrandefrihet, föreningsfrihet, lagstiftning m.m. – vilket påverkar bedömningen av om valen kan anses vara rättvisa. Kategorierna är; *Closed Autocracy*, *Electoral Autocracy*, *Electoral Democracy* och *Liberal Democracy*.

Bilden ovan är hämtad från V-Dems rapport 2025

Inom OSSE-länderna räknas bland annat Sverige, Tyskland, Estland och Spanien till kategorin *Liberal Democracy*.

Bland de så kallade *Electoral Democracy* finns bland andra Österrike, Grekland och Slovenien.

Som *Election Autocracy*, definieras länder med stora demokratiska brister men där det ändå hålls flerpartival bland andra Ungern, Georgien, Serbien och Turkiet.

Slutligen i kategorin *Closed Autocracy* dvs länder utan egentligt flerpartisystem återfinns bland andra Uzbekistan, Belarus och Turkmenistan.

I slutnot 1. finns en sammanfattning av några av trenderna i världen. ¹

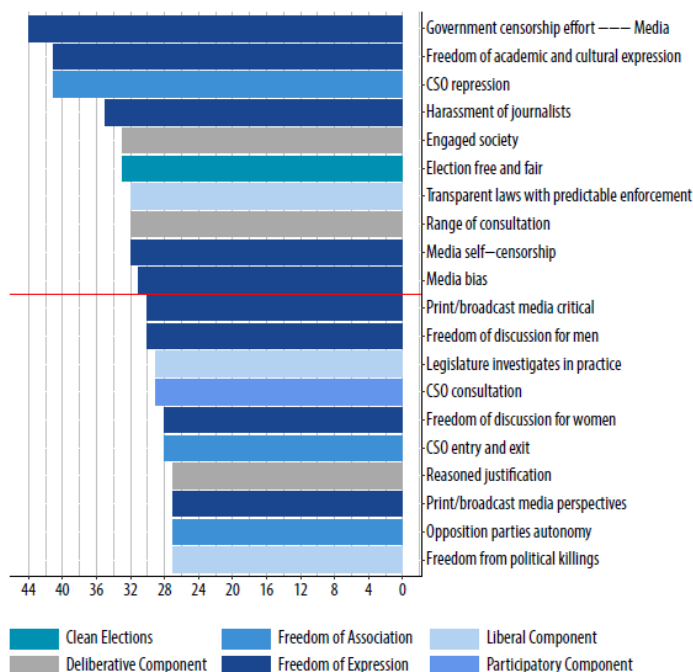
V-Dem gör kategoriseringen utifrån en lång rad komponenter som bedöms av 4200 experter i 179 olika länder, <https://www.demscore.se> och sammanställs för respektive land. Indikatorer som relaterar till val omfattar allt från graden av oberoende och kapacitet som valadministrationen bedöms ha, till om det förekommer oegentligheter i vallokalerna, möjligheten att uttrycka åsikter fritt, censur och självcensur av media, möjligheten att organisera sig fritt, möjligheten att fritt bedriva kampanj, med mera.

I slutnot 2. finns en bild över vilka indikatorer relaterade till val som V-Dem bedömer. ²

Försämringar relaterade till val 2014-2024

De indikatorer, relaterade till val, som enligt V-Dems forskning försämrats mest under den senaste 10-årsperioden 2014-2024 är som nedan:

FIGURE 8. TOP 20 DECLINING INDICATORS, 2014-2024

Bilden hämtad ur V-Dems årsrapport 2025

Försämringar relaterade till val under 2024

De fyra områdena med störst försämringar under det senaste året, 2024, var enligt V-Dem:

Freedom of Expression, inskränkningar i yttrandefrihet, var enligt V-Dem det mest drabbade området. Yttrandefriheten försämrades under 2024 i 44 länder i världen och förbättras bara i 8 länder. I V-Dems mätning av yttrandefriheten inkluderas medias frihet – censur/självcensur, trakasserier av journalister m.m. – men också akademisk frihet liksom medborgarnas möjlighet att fritt diskutera politiska frågor. (Indikatorer märkta i mörkblått i bilden ovan.)

Deliberation, som bland annat handlar om i vilken grad den politiska debatten och resonemangen baseras på fakta och respekt visas för olika åsikter, är enligt V-Dems forskning det näst mest försämrade området. Detta har försämrats i 27 länder i världen under 2024. (Grå indikatorer.)

Clean Elections, rättvisa och fria val, försämrades under 2024 i 25 länder och förbättrades i 10. I detta begrepp inkluderas till exempel hur självständig valadministrationen är från den styrande regimen i landet, om röstlängden är korrekt och om det förekommer påtryckningar eller valrelaterat våld. (Turkosa indikatorer.)

Freedom of Association, föreningsfrihet, inkluderar bland annat möjligheten för oppositionspartier och civilsamhället att organisera sig och agera i valet. Flera restriktioner mot föreningar och oppositionspartier har införts i 22 länder, medan situationen för civilsamhället förbättrats bara i tre. (Mellanblåa indikatorer.)

Sammanfattningsvis menar V-Dem att en våg av autokratisering/avdemokratisering både sprider ut sig och fördjupas globalt.

Ofta liknande mönster i olika länder

Enligt V-Dem så följer en autokratiseringsprocess, som leder till mindre demokrati, ofta ett typiskt mönster när det gäller att påverka valen. Regimen begränsar först medias frihet, civilsamhällets möjlighet att agera och den fria debatten samt polariserar samhället genom att inte respektera oppositionen och genom att sprida falsk information. Efter dessa steg följer underminering av strukturerna; valen och andra formaliserade institutioner och processer. V-Dem nämner bland annat Ungern som ett exempel på denna process.

I många av OSSE:s observationsrapporter från länder som går mot minskad demokrati lyfts också just följande problem fram; repression av fristående media och civilsamhälle samt polarisering av debatten.

Valobservationer i OSSE:s regi

Valobservationerna är ett verktyg för OSSE:s 57 deltagande stater att ömsesidigt stödja varandra i arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och genuina val.

Syftet med OSSE:s valobservationer är att bedöma i vilken utsträckning landets valprocess följer OSSE:s överenskommelser och annan internationell standard för val, och därutöver om landets egen lagstiftning följer överenskommelserna och internationell standard. Målet för valobservationen är att identifiera områden för förbättringar och framföra konkreta och genomförbara rekommendationer.

OSSE:s grunddokument för demokrati och val är Köpenhamnsdokumentet, *the Copenhagen Document* från 1990. Därutöver refererar OSSE:s handböcker för valobservatörer också till beslut i OSSE:s ministerråd och till Principdeklarationen för internationella valobservationer, antagen av FN år 2005.

Ur Köpenhamnsdokumentet

- 7 To ensure that the will of the people serves as the basis of the authority of government, the participating States will
- 7.1 hold free elections at reasonable intervals, as established by law;
 - 7.2 permit all seats in at least one chamber of the national legislature to be freely contested in a popular vote;
 - 7.3 guarantee universal and equal suffrage to adult citizens;
 - 7.4 ensure that votes are cast by secret ballot or by equivalent free voting procedure, and that they are counted and reported honestly with the official results made public;
 - 7.5 respect the right of citizens to seek political or public office, individually or as representatives of political parties or organizations, without discrimination;
 - 7.6 respect the right of individuals and groups to establish, in full freedom, their own political parties or other political organizations and provide such political parties and organizations with the necessary legal guarantees to enable them to compete with each other on a basis of equal treatment before the law and by the authorities;
 - 7.7 ensure that law and public policy work to permit political campaigning to be conducted in a fair and free atmosphere in which neither administrative action, violence nor intimidation bars the parties and the candidates from freely presenting their views and qualifications, or prevents the voters from learning and discussing them or from casting their vote free of fear of retribution;
 - 7.8 provide that no legal or administrative obstacle stands in the way of unimpeded access to the media on a non-discriminatory basis for all political groupings and individuals wishing to participate in the electoral process;
 - 7.9 ensure that candidates who obtain the necessary number of votes required by law are duly installed in office and are permitted to remain in office until their term expires or is otherwise brought to an end in a manner that is regulated by law in conformity with democratic parliamentary and constitutional procedures.

OSSE organiserar observation av valen i alla deltagande stater som bjuder in en observationsgrupp. Dessa observationer kan bestå av allt från en liten expertgrupp som granskar landets vallagar och intervjuar nyckelpersoner, till fullskaliga observationer som inkluderar en ledningsgrupp med ämnesexperter, *core team*, ett antal långtidsobservatörer som intervjuar intressenter och analyserar processen under veckorna före valet samt ett stort antal korttidsobservatörer som huvudsakligen observerar själva valdagen.

10 centrala faktorer för om ett val är demokratiskt enligt OSSE

Efter varje valobservation i OSSE:s regi skrivs en omfattande slutrapport med kommentarer till det genomförda valet och rekommendationer till landets regering om hur de kan stärka valprocessen och demokratin.

Slutrapporten kommenterar alla valets delar, både det som observerats före valdagen (av långtidsobservatörer och ledningsgruppen) till exempel förutsättningar för oppositionen och media att arbeta, om det finns hinder för kvinnors politiska deltagande samt om det förekommer påtryckningar på offentligt anställda och det som observeras på valdagen (huvudsakligen av korttidsobservatörer) till exempel om rösthemligheten upprätthålls och om rösträkningen genomförs korrekt.

Tio delar av valet som normalt kommenteras är: lagar och förordningar som påverkar demokratiska val, valadministrationen, vallängden, parti- och kandidatregistrering, valkampanj, kampanjfinansiering, media, överklagan av valadministrationens beslut, valobservation och valdagen.

-
- *Legal framework,*
 - *Election Administration,*
 - *Voter Registration*
 - *Party/Candidate Registration*
 - *Election Campaign*
 - *Campaign Finance*
 - *Media*
 - *Electoral Disputes*
 - *Election Observation*
 - *Election Day*

OSSE:s rapporter

Kommentarerna och rekommendationerna till de olika delarna viktas inte med något enhetligt system i dessa rapporter. Vi som skrivit denna rapport har dock medverkat till att skriva många rapporter efter val – tillsammans har vi observerat 32 val som långtidsobservatörer. Vi har också noga läst sammanfattningarna i 20 slutrapporter för val som genomfördes under 2022-2025 i syfte att söka utläsa hur stor tyngd som läggs vid de olika komponenterna av valen i de översiktliga sammanfattande kommentarerna i dessa 20 rapporter. Utan att föregå någon exakt viktning är vår gemensamma bedömning att kommentarerna till vad som kunnat observeras på valdagen i alla dessa slutrapporter utgör en mycket liten del av den totala bedömningen av huruvida valet uppfyller internationella åtaganden.

Alla olika delar av valet kommenteras men tyngdpunkten i bedömningen av dessa 20 val – liksom i många vi själva observerat – låg ofta på vad som observerats före valdagen, till exempel hur situationen varit kring media och kampanj, huruvida den sittande regeringen och oppositionen haft samma förutsättningar att bedriva valkampanj, om det finns påtryckningar på offentligt anställda att stödja regeringspartiet etc. I vissa länder väger kommentarer om begränsningar av den faktiska möjligheten befolkningen har att välja mellan olika kandidater tungt, till exempel där det föreligger

legala eller faktiska hinder för opposition att ställa upp och organisera sig. Dessa är alla företeelser som långtidsobservatorerna har möjlighet att kartlägga men som normalt inte syns på valdagen. Givetvis skiljer sig situationen åt mellan OSSE:s olika medlemsländer. I några länder – framför allt de som definieras som *Closed Autocracy* – förekommer ofta också stora oegentligheter på själva valdagen. Men sammanfattningsvis är det tydligt att de allra flesta rapporter vi läst lagt mest vikt vid komponenter som observerats före valdagen av långtidsobservatörer och ledningsgruppen.

Att dessa delar av valen – yttrandefrihet, tryckfrihet, rättvisa kampanjmöjligheter etc. – är centrala frågor i OSSE:s rapporter från valobservationer stämmer således väl med de internationella normer som stadfästs i till exempel Köpenhamnsdokumentet liksom med den faktiska situation som V-Dem beskriver i sina övergripande analyser av problematiken med val.

Valobservationernas sammansättning

OSSE:s fullskaliga valobservationer består av en ledningsgrupp, långtidsobservatörer och korttidsobservatörer. De senaste åren har det i genomsnitt varit 12-13 experter i ledningsgruppen, ungefär dubbelt så många (24-28 stycken) långtidsobservatörer och cirka 8-10 gånger så många korttidsobservatörer som långtidsobservatörer. Den totala mängden valobservatörer skiftar i viss mån i förhållande till landets storlek men proportionerna är ungefär desamma.

Förkortningar i tabellen:

EOM – *Election Observation Mission*, fullskalig observation

LEOM – *Limited Election Observation Mission*, vilket betyder inga korttidsobservatörer, men väl observatörer från OSSE:s parlamentariska församling

pres – presidentval

parl – parlamentsval

år	land	observations- typ	lednings- grupp	långtids- observatörer	korttids- observatörer	
2022	Serbien	EOM	24	26	241	
	Ungern	EOM	20	18	203	
	Bulgarien	EOM	12	12	142	
	Bosnien Hercegovina	EOM	18	24	282	
	USA parl	LEOM	17	40	0	
	Kazakstan	EOM	11	30	258	
2023	Montenegro pres	EOM	13	14	118	*
	Montenegro parl	EOM	12	12	92	
	Kazakstan	EOM	14	32	281	
	Bulgarien	EOM	11	14	144	
	Albanien	EOM	14	24	178	
	Turkiet	EOM	17	28	346	**
	Uzbekistan	EOM	11	24	198	
	Polen	LEOM	11	20	0	
	Serbien	EOM	12	30	201	
	Moldavien	EOM	14	28	191	
2024	USA pres	LEOM	15	64	0	
	Uzbekistan	EOM	15	26	223	
	Georgien	EOM	12	30	332	
	Azerbajdzjan pres	EOM	11	26	207	
	Serbien lokalval	EOM	12	18	96	
	Nordmakedonien	EOM	14	20	376	***
	Mongoliet	EOM	13	18	160	
	Moldavien	EOM	13	26	357	****

Bosnien Hercegovina	EOM	14	20	182
Azerbajdzjan parl	EOM	11	28	172
	26			
20 länder	observationer	361	626	4980
	23 fullskaliga			
Varav	observationer	318	502	4980

* Presidentvalet hade två omgångar men det var korttidsobservatörer bara i första omgången.

** Presidentvalet med två omgångar och det var totalt 346 korttidsobservatörer.

*** Presidentval med två omgångar, parlamentsval vid andra omgången, totalt 376 korttidsobservatörer.

**** Presidentval med två omgångar, totalt 357 korttidsobservatörer.

I slutnot 3 finns kommentarer till tabellen ovan.

Stora resurser till valdagen

Eftersom det i de fullskaliga valobservationerna i genomsnitt är 8-10 gånger så många korttidsobservatörer som långtidsobservatörer så är det alltså en stor del, troligen till och med den största delen, av den totala kostnaden som används för att observera valdagen.

Detta inkluderar både kostnaderna för att skicka ut korttidsobservatörerna och arbetstiden som både ledningsgruppen och långtidsobservatörer använder för att förbereda korttidsobservatörernas ankomst och introducera och instruera korttidsobservatörerna när de är på plats.

Miljökostnader

Förbränning av fossila bränslen är en av de största orsakerna till klimatförändringarna, flyget står för 2-3 procent av koldioxidutsläppen globalt – 4-5% om man räknar in höghöjdseffekterna <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/hur-paverkar-flygresor-klimatet>. Varje fullskalig valobservation genererar för närvarande hundratals flygresor till och från landet som observeras och har därför en ansenlig påverkan på klimat/miljö. Därför, menar vi, borde miljökostnaderna för valobservationerna beaktas betydligt mer än idag. OSSE har en miljöpolicy som pekar ut klimatförändringar som en säkerhetsrisk. ”OSCE’s environmental policy focuses on linking environmental security with regional stability, aiming to prevent conflict through cooperation on resource management (water, hazardous waste, energy), good environmental governance, and addressing climate change as a security risk”

Eftersom dessa resor är samma för alla observatörer är det rimligt att uppskatta att ca 85% av de totala koldioxidutsläppen genereras av korttidsobservatörerna i en genomsnittlig OSSE-observation.

Slutsatser

FN:s principdeklaration för internationella valobservationer från 2005 understryker att vad som händer på valdagen måste placeras i sitt sammanhang, det vill säga att man inte bör överdriva betydelsen av valdagsobservationer. Både OSSE:s slutrapporter och internationell demokratiforskning pekar också på att komponenter som inte kan observeras på valdagen är av avgörande betydelse för bedömningen av om ett val uppfyller internationella normer. Dessa komponenter baseras i en valobservation på faktaframtagning och analyser som görs av långtidsobservatörer och ledningsgruppen före, och i viss mån efter, valdagen.

Större delen av resurserna för en valobservation läggs dock på att observera själva valdagen. Den största miljökostnaden orsakas också av att flyga in de många korttidsobservatörerna.

Mot denna bakgrund menar vi att det finns anledning att göra en utvärdering av om de resurser – inkluderat miljökostnader – som läggs på fullskaliga valobservationer skulle kunna användas

effektivare, till exempel med en annan fördelning till olika kategorier av observatörer, fler långtidsobservatörer och färre korttidsobservatörer.

Om en högre andel av den totala kostnaden lades på långtidsobservatörer skulle dessa till exempel kunna observera en längre tid före valet, vilket skulle kunna bidra till fördjupad analys och högre kvalitet på slutrapporten. I vissa observationer har vi också upplevt att antalet långtidsobservatörer är för litet i förhållande till antalet väljare. Till exempel vid presidentvalet i Turkiet 2023 där det fanns 64 miljoner registrerade väljare, efterfrågades och skickades 28 långtidsobservatörer. Som jämförelse kan nämnas att det ungefär samtidigt skickades 24 långtidsobservatörer till lokalvalet i Albanien, där antalet registrerade väljare var 3,6 miljoner. En ökning av antalet långtidsobservatörer i vissa av valen skulle innebära helt andra möjligheter till informationsinsamling och analys.

En aspekt av valobservation kan vara betydelsen av närvaron i sig, till exempel att valförrättare avstår från medvetna oegentligheter i vallokalerna om internationella valobservatörer finns på plats. (Ibland påpekas dock att om oegentligheterna är avsiktliga så genomförs dessa helt enkelt under den tid när korttidsobservatörer inte närvarar eftersom observationerna i de allra flesta fall begränsas till ca 30 minuter.) Även långtidsobservatörernas närvaro före valet kan ha påverkan på olika intressenters agerande om dessa vet att det finns långtidsobservatörer på plats som åker runt och intervjuar, dokumenterar och rapporterar.

Det finns, vad vi vet, få studier gjorda på närvarons eventuella betydelse men det vore givetvis en – av många – intressanta frågor för en utvärdering.

En förklaring till att stor del av resurserna i OSSE-missionerna läggs på korttidsobservatörer och valdagsobservationer brukar vara att det krävs ett stort statistiskt underlag, stort antal besökta vallokaler, för att bedöma om själva röstningen genomförs korrekt eller hur vanliga eventuella problem med denna är. Därför skulle en mycket intressant del av en utvärdering kunna vara att kvalitativt jämföra helheten i de bedömningar som gjorts i fullskaliga valobservationer med bedömningar i begränsade valobservation. Exempel skulle kunna vara valen i Polen och Rumänien dit bara långtidsobservatörer skickades.

En annan kvalitativ jämförelse skulle kunna göras med rapporter och analyser från valobservationer genomförda av OSSE respektive EU. Metodiken för valobservation skiljer sig inte nämnvärt mellan OSSE och EU, men en stor skillnad är att EU vanligtvis bara skickar ut ungefär lika många korttidsobservatörer som långtidsobservatörer. Med sådana jämförelser blir det möjligt att bedöma om den flerdubbling av ekonomiska och miljömässiga resurser som en fullskalig OSSE-valobservation kräver också ger en lika stor skillnad i den övergripande kvaliteten på bedömningen av valet.

Referenser

Bakgrundsmaterial från V-Dems årsrapporter 2021, 2022, 2023 och 2024. <https://www.v-dem.net/publications/democracy-reports/>

Två policydokument om vad som enligt internationella överenskommelser är viktigt att observera i val, nämligen OSSE:s ”Köpenhamnsdokument” <https://www.osce.org/files/f/documents/9/c/14304.pdf>

FN:s principdeklaration <https://dppa.un.org/en/declaration-of-principles-international-electoral-observation-and-code-of-conduct>

OSSE har tagit fram flera handböcker för valobservation. Den kanske mest omfattande är den för långtidsobservatörer <https://www.osce.org/odihr/elections/24678>

20 slutrapporter från OSSE:s valobservationer, dessa finns alla på nätet.

Slutnoter:

1

Trender i Världen

FIGURE 4. REGIME TYPES BY NUMBER OF COUNTRIES, 1974–2024

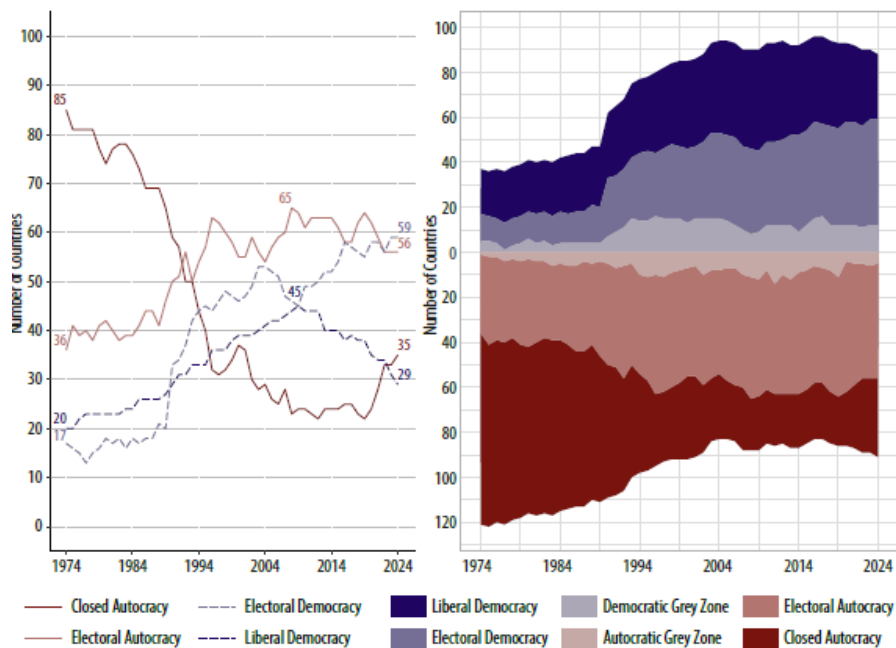

Figure 4 plots the share of the world's population (left panel) by regime type. The right panel takes into account measurement uncertainty, highlighting the number of "grey zone" countries above or below the line, distinguishing between democracies and autocracies.

Bilden från V-Dems rapport 2025.

I diagrammet ovan illustreras utvecklingen från 1973 till 2024 av antalet länder som klassificeras som tillhörande någon av de fyra regimtyperna enligt V-Dems indelning.

Trender i OSSE-länder

I östra Europa har den antidemokratiska vågen de senaste åren varit stark och antalet länder som definieras som *Liberal Democracies* har blivit färre. Regionen är nu tillbaka på samma nivå som i mitten av 1990-talet enligt V-Dem. Även i västra Europa och Nordamerika är trenden oroande menar V-Dem.

Ett tiotal av OSSE-länderna definierades år 2024 som *Electoral Autocracies*, till exempel Ungern, Turkiet, Serbien och Georgien.

Dubbelt så många länder definieras som *Electoral Democracies*, till exempel Polen, Kroatien och Portugal.

Liksom i andra delar av världen finns det dock skillnader inom respektive kategori. Ett antal länder, till exempel Albanien och Bosnien-Hercegovina, kategoriseras som tillhörande kategorin *Election Democracies* men med flera frågetecken, medan till exempel Montenegro anses ha förbättrats från en mer tveksam *Election Democracy* till en tydlig sådan.

Tre länder inom OSSE klassificeras som *Closed Autocracies*; Belarus, Uzbekistan och Turkmenistan.

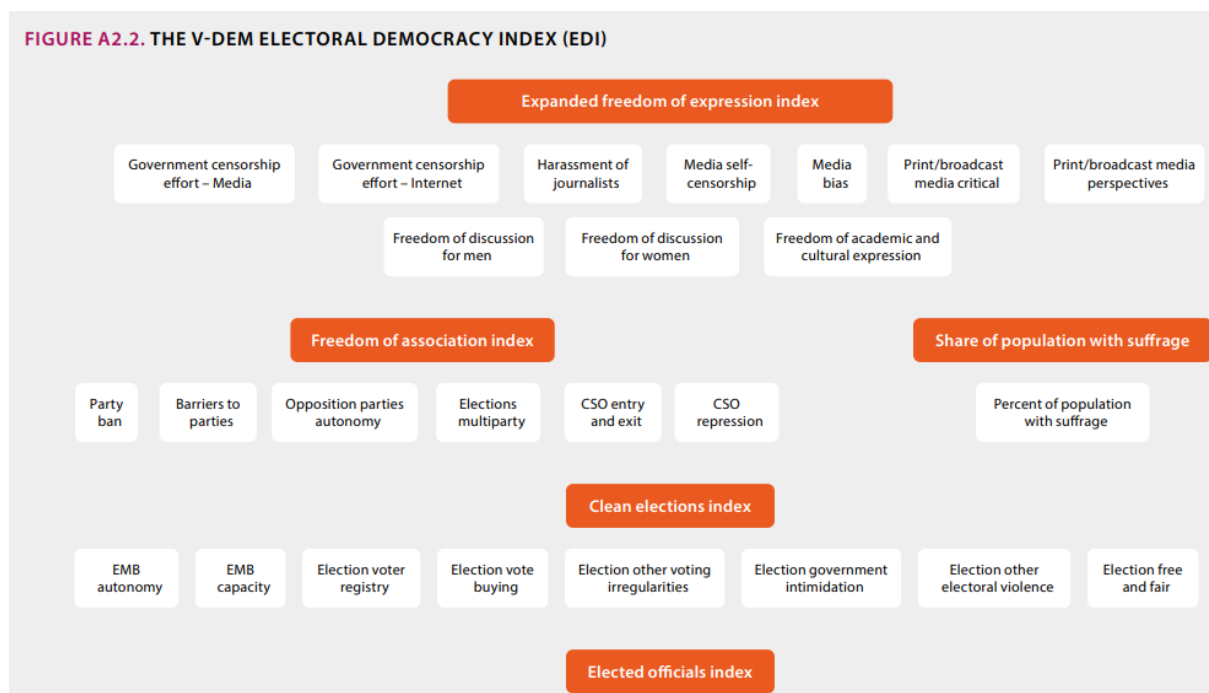
I Västra Europa och Nordamerika definieras de flesta länder, närmare 20 stycken, som *Liberal Democracies*. Några länder har dock fallit från denna definition de senaste åren och klassificeras nu som *Electoral Democracies*, till exempel Cypern, Österrike och Grekland.

Vad gäller USA så hade Trump-administrationen inte inlett sin period när V-Dems senaste årsrapport skrevs. Flera varningsflaggor hissas dock i rapporten, till exempel vad gäller administrationens attacker mot det legala systemet, mot medias frihet m.m.

2

Indikatorer som bedöms i V-Dems forskning

I bilden nedan en sammanfattning av de indikatorer som V-Dem bedömer relaterat till val:

Under "Elected officials index" finns 16 indikatorer som relaterar till hur Head of State/Government blir valda och utövar sin exekutiva makt t ex mot ministrar"(Figuren från V-Dems årsrapport 2024)

3.

Kommentar till tabellen med antalet observatörer

Siffrorna i tabellen över antalet observatörer är hämtade ur OSSE:s slutrapporter under avsnittet *Introduction*. Dessvärre är dessa siffror ibland inte helt överensstämmande med det antal namn som redovisas i slutet av slutrapporterna.

Inte heller är rapporterna sinsemellan helt konsekventa i redovisningen av antalet personer i ledningsgruppen. I en del slutrapporter inkluderas personer som varit med en kort tid, i andra enbart personer som varit ute hela perioden. Detta gör att siffrorna över personer i ledningsgruppen till synes

kan variera en hel del mellan olika missioner och att den totala siffran vi här använder egentligen är något i överkant.

Vi har dock valt att inte analysera/korrigera dessa diskrepanser eftersom syftet med tabellen inte är att redovisa det exakta antalet observatörer utan att utgöra en grund för att jämföra storleksordningen mellan de olika kategorier observatörer som skickas ut.